

A Csillag Program

Előzmények

A Csillag Program néven futó egyéni, ill. kiscsoportos tehetségfejlesztő programot először matematikából indítottuk el 2004-ben a Bonyhádi Petőfi S. Evangélikus Gimnáziumban.

Iskolánkban sokirányú matematika tehetségfejlesztő munkát végzünk évtizedek óta, a Csillag Program indításának közvetlen oka az volt, hogy iskolánk tanulói sokféle versenyen, megmérettetésen találkoznak speciális matematikai osztályokba járókkal, köztük a budapesti Fazekas Gimnázium tanulóival, vagy más nagyvárosok elitgimnáziumainak magas (heti 6-8) matematika óraszámú csoportjaiba járó tanulókkal. Nálunk viszont a természettudományos osztályban csak heti 4,5, a hatosztályos matematika csoportban heti 5 óra van. Ez tanulóink többségének elegendő is ahhoz, hogy bejussanak a matematikaigényes műszaki vagy gazdasági szakokra, és ott jól szerepeljenek. Ahhoz viszont, hogy pl. a Nemzetközi Magyar Matematikaversenyen a mi tanulóink se legyenek hátrányban a fentebb említettekkel szemben, a mi óraszámainknál többre van szükség. Beiskolázási tapasztalataink szerint csak évfolyamonként 4-6 fő számára lenne kedvező a magas óraszámú speciális osztály, ezért nem mindenkinek az óraszámát növeltük, hanem a néhány kiemelkedő tehetségű gyerek számára dolgoztunk ki speciális tehetségfejlesztő formát.

A program

Ebben az a néhány 11-12. osztályos tanuló vesz részt, aki tehetségét 7-10 osztályig bizonyította. (Kivételes esetben már 10. osztályos is bekapcsolódhat.) Ezek a gyerekek már az előző tanév végén keresnek egy mentort maguknak, aki vállalja a velük való foglalkozást. A mentor lehet saját tanára, vagy egy tehetséggondozásban jártas másik tanár. Bár inkább fordítva szokott történni: A munkaközösség megbeszéli, hogy ki fogja vinni a következő tanévben a 11-edikeseknek a Csillag Programot, és ez a tanár, ill. az évfolyamon kiemelkedő tanárok kölcsönösen keresik egymást.

Kiválasztanak egy olyan tantárgyat, amelyből nem érettségiznek, abból augusztusban előre levizsgáznak a tanév anyagából. (Az egy osztályból jelentkező tanulóknak ugyanazt a tárgyat kell választani.) A tanévben úgy készül az órarend, hogy amikor az osztálynak az adott tárgyból van órája, akkor a mentor szabad, és így délelőtti, rendszeres, órarend szerinti órában dolgozik két-három, néha egy tanulóval egyéni fejlesztési módszerekkel. A tanév végén a tanulók egy záródolgozatot állítanak össze a végzett munka valamely részterületéről. 12-edik évfolyamon ugyanez a tanár folytatja a munkát, mert a Program két éves.

Az esetek többségben ezzel a módszerrel az országos és nemzetközi versenyekre készítettük fel a legjobbakat, de néhány esetben bővült azzal is, hogy a KutDiák mozgalomban, a TUDOK konferenciára való felkészítésként kutató munkát is végeztünk.

Miért sokkal hatékonyabb a Csillag Program, mint a hagyományos szakkörök?

A délutáni szakkörök gyakran ütköztek más programokkal. A legjobb tanulók sok mindenben részt vesznek, ezért elég gyakran elmaradt a szakkör, vagy ha néhányan hiányoztak, akkor

fontos témával nem foglalkoztunk. Ha mégis, akkor erre vissza kellett térni. A délelőtti órában viszont nem kell más programokhoz igazodni.

Hatékony ez a Program azért is, mert a tanulók egyéniségéhez, képességeihez, akár időszakos elfoglaltságaihoz tud alkalmazkodni. Pl. a tapasztalatok szerint lányok sokkal több olvasnivalót felvállalnak, a fiúk szívesebben használják informatikai ismereteiket. Ha a Csillag Programon résztvevő tanulóknak egy más tárgy versenye, vagy más fontos feladat miatt kevesebb az idejük, akkor csak egy-két érdekesebb átnézni valót kapnak, ha jobban ráérnek, akkor nehezebb megoldandó problémákat, több olvasmányt kapnak. Tudunk a kiadott anyagokkal alkalmazkodni a tanulók otthoni lehetőségeihez, akinek gondot jelent, annak a kis létszám miatt meg tudjuk venni a kívánt segédleteket. Olyan szakkörön, ahol 10-12 gyerek van, nem lehet ilyen rugalmasan alkalmazkodni a résztvevők egy csoportjának elfoglaltságaihoz, egyéni adottságaihoz.

A két-három fős csoportokban is kell differenciálni. De amíg itt egy vagy két tanulóval mást csinálunk, (akár nehezebb feladatot, vagy az ő érdeklődésének megfelelő kiegészítő témát, akár a lassabban haladóval beszélem meg, amit a másik kettő már ért,) addig a másik, vagy másik kettő tud dolgozni egy problémán, és azt nyomon tudom követni, tudom közben is irányítani, segíteni. 8-12 fős csoportnál ez már nem megy. Ott a vagy a lassúbbakhoz igazodunk és a jóknak ez nem elég hatékony foglalkozás, vagy jobbakhoz igazítjuk a tempót, ekkor néhányan elveszíthetik a fonalat.

A Csillag Programosok tudják, hogy hozzájuk órarendet igazítanak, és hogy olyan kevesen vannak, hogy az otthonra kapott munka elvégzését mindannyiuknál át lehet tekinteni, ezért természetes számukra, hogy ezekre az órákra rendszeresen készülni kell. A két-három fő nagyjából azonosan magas szinten motivált, ez nálunk 8-10 fős csoportnál már nem képzelhető el.

Kis csoportokban a kutató jellegű munka is jól szervezhető. Elosztják, hogy ki minek néz utána, folyamatosan kapcsolatot tartanak, és segítik egymást. A tanév folyamán egy-két témát így közösen dolgozunk fel, úgy hogy a tanulók maguk keresnek segédanyagokat, olvasmányokat.

A második félévben már a foglalkozások egy részén az év végén beadandó dolgozatok témáival foglalkozunk. A sajátján kívül két másik témában lehetséges olyan szinten lenni, hogy átlássa, mivel foglalkozik a másik; értse, milyen tanácsokat kap. Kölsönösen hozzá is tudnak szólni egymás témájához. Nagyobb csoportokban, szórtaabb képességű tanulóknál ez sem megy.

Értékelés, eredmények

Ez a tehetségfejlesztési rendszer tanártól diáktól igen intenzív munkát követel, de nagyon hatékony. Úgy látjuk, hogy elsősorban azért, mert igen rugalmasan alkalmazkodik a helyi feltételekhez. (Akármennyire eredményes is, nem biztos, hogy a Fazekas Gimnáziumban ez lenne a követendő út. De a miénkhez hasonló jellegű iskoláknak a helyi feltételekhez igazodva hasznos lehet az átvétel.) Hatékony azért, mert a tanulók egyéniségéhez, képességeihez, akár időszakos elfoglaltságaihoz tud alkalmazkodni.

Így el is várható, hogy a program eredményeket is hozzon. Ez nem is maradt el. A vidéki kisváros iskolája országos szinten is kiemelkedő eredményeket mutathat fel. A Program indulása óta eltelt 15 évben a KöMaL-ban elért összpontszám tekintetében iskolánk a harmadik az országban.

A Csillag Programban résztvevő tanítványaink többsége OKTV döntőig jutott, pl a 2009. évi döntőjében Cséke Balázs 2. Lamm Éva. 4. helyezést ért el. 2013-ban Bősze Zsuzsanna A Nemzetközi Lányolimpián bronzérmét kapott. A Program indulása óta a Nemzetközi Magyar Matematikaversenyen induló tanítványaink többsége díjazott lett. A TUDOK országos konferencián háromszor lett első díjas, és háromszor dicséretes két-két tanítványunk. 2012-ben pedig ketten (Énekes Péter és Köpencei Gergő) az ISES nemzetközi Innovációs Olimpián 4. díjat kaptak.

A résztvevő tanulók záródolgozatai eddig legtöbbször egy-egy témakörben összegyűjtött feladatokat, megoldási ötleteket tartalmaztak. A résztvevők többsége két évig résztvevője a Programnak. A második évben írt dolgozatok egy részét kis segítséggel már módszertani lapban publikálható anyaggá is lehet alakítani. Eddig hárman nyújtották be dolgozatukat a Szegedi Tudományegyetem diákpályázatára, mindhárman díjazottak lettek.

Az Program első éveinek résztvevői már befejezték egyetemi tanulmányaikat, hatan PHD ösztöndíjasként kezdtek kutató munkába.